

TVARY ŠKOLKAŘSKÝCH VÝPĚSTKŮ

Vybíráme-li strom pro svou zahradu, musíme kromě ovocného druhu a odrůdy vybrat také vhodný pěstitelský tvar.

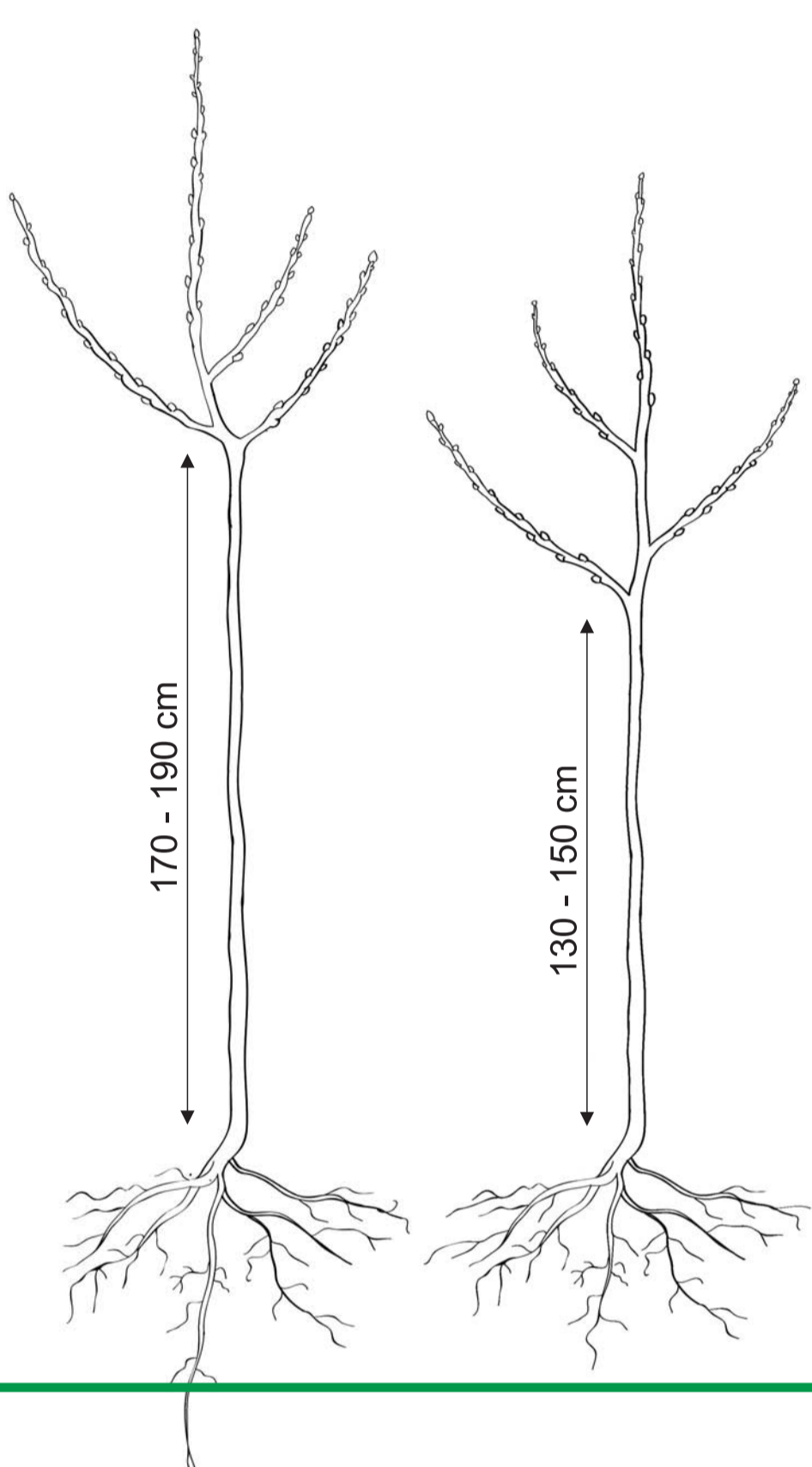
Některé typy školkařských výpěstků jsou vhodné pro zakládání ovocných stěn, jiné do zahrad nebo podél cest.

Kromě samotné výšky založení koruny rozhoduje o budoucí velikosti stromu druh, odrůda, ale také podnož – tedy ta část stromu, která tvoří kořenovou soustavu stromu.

Kvalitní ovocné výpěstky, široký sortiment a odborné poradenství naleznete u školkařských podniků sdružených ve Školkařském svazu OUČR.

Školkařský svaz Ovocnářské unie ČR
www.ovocnarska-unie.cz

VYSOKOKMEN (VK), POLOKMEN (PK)

Výpěstek: vysokokmen - výška založení koruny 170 - 190 cm, polokmen - výška založení korunky 130 - 150 cm, 4 - 5 výhonů v korunce.

Stáří výpěstku: 3 - 4 roky.

Vhodné podnože: bujně rostoucí podnože.

Výška stromu: 5 - 12 m podle ovocného druhu, možný provoz vozidel pod stromy.

Uplatnění: u cest, v polních sadech, na pastvinách (při dobrém zabezpečení proti okusu) a jako solitérní stromy do zahrad či dvorů.

Péče: stromy vyžadují oporu a udržování bezplevelné záhlívkové mísy jen v prvních 3 - 5 letech po výsadbě, chránič/bednění proti zvěři ve volné krajině déle, malé nároky na řez.

Životnost stromu: podle druhu a odrůdy 50 - 100 let.

Vstup do plodnosti: významnější sklizeň přichází až za několik let po výsadbě.

ZÁKRSEK (Z)

Výpěstek: výška koruny 40 - 60 cm, 4 - 5 výhonů v korunce.

Stáří výpěstku: 2 roky.

Vhodné podnože: slabě až středně bujně rostoucí podnož.

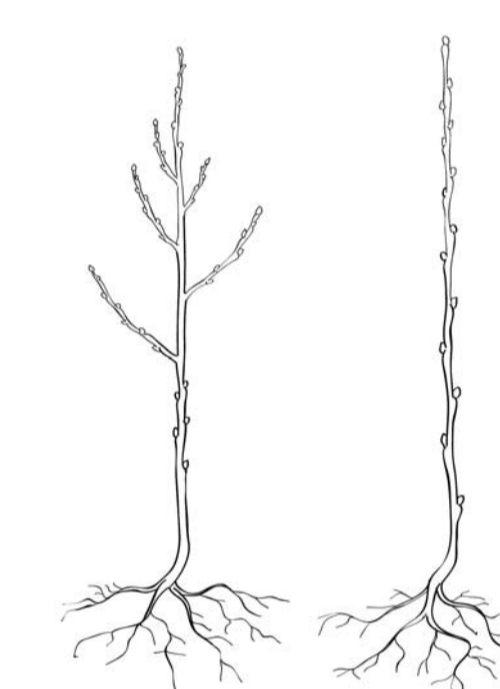
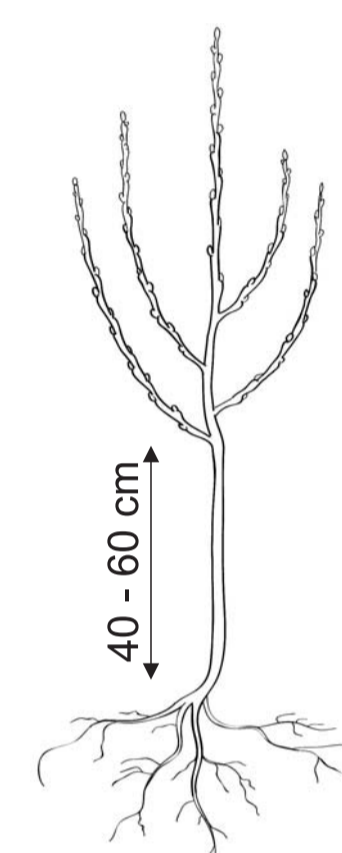
Výška stromu: 2 - 3,5 m podle ovocného druhu.

Uplatnění: intenzivní pěstitelský tvar pro oplocené zahrady.

Péče: stromy vyžadují oporu a udržování bezplevelné záhlívkové mísy po celou dobu životnosti, velké nároky na řez a hnojení, nutnost oplocení pozemku proti zvěři.

Životnost stromu: podle druhu a odrůdy 15 - 30 let.

Vstup do plodnosti: významnější plodnost již za 2 - 3 roky po výsadbě.

JEDNOLETÝ ŠTĚPOVANEK (JŠ)

Výpěstek: výška 100 cm (80 cm na slabě rostoucích podnožích), zcela bez obrostu nebo s krátkým obrostem od 40 cm výšky.

Stáří výpěstku: 1 rok.

Vhodné podnože: výběr podnoží podle výsledného pěstitelského tvaru.

Výška stromu: podle ovocného druhu a použité podnože.

Uplatnění: technologický mezistupeň při zapěstování většiny ostatních tvarů, možnost zapěstování libovolného tvaru (např. palmet či kordónů, kde se nehodí ostatní školkařské tvary), vhodný tvar u broskvoň a meruňk, popř. slivoní, kde klasické víceleté tvary bývají příliš narostlé a hůře se ujímají.

Péče: intenzivní (školkařská) péče v prvních letech po výsadbě vedoucí k dopěstování požadovaného tvaru.

Životnost stromu: podle druhu, odrůdy a podnože.

ČTVRTKMEN (ČK)

Výpěstek: výška založení koruny 80 - 110 cm, 4 - 5 výhonů v korunce.

Stáří výpěstku: 2 - 3 roky.

Vhodné podnože: středně bujně rostoucí podnože.

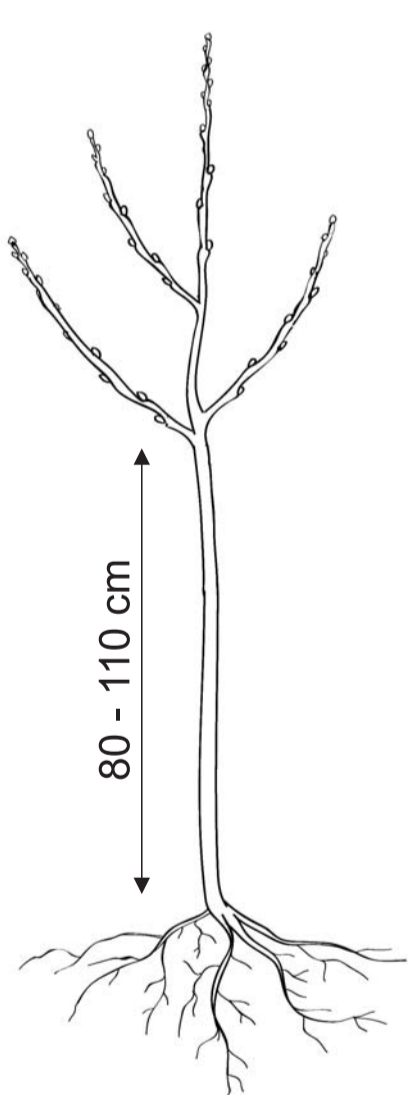
Výška stromu: 3 - 5 m podle ovocného druhu, snadné sečení trávy pod korunami sekačkou.

Uplatnění: na soukromých zahradách i do intenzivních ovocnářských výsadb.

Péče: stromy vyžadují oporu a udržování bezplevelné záhlívkové mísy jen v prvních 3-5 letech po výsadbě, později snáší zatrávnění, střední nároky na řez, nutnost oplocení pozemku proti zvěři.

Životnost stromu: podle druhu a odrůdy 20 - 40 let.

Vstup do plodnosti: významnější plodnost již za 3 - 5 let po výsadbě.

KNIPPBAUM

Výpěstek: dvouletý stromek s jednoletou korunkou s výrazným kolínkem uprostřed kmene a průběžnou osou s více než pěti tupě nasazenými postranními výhony.

Stáří výpěstku: 2 roky.

Vhodné podnože: slabě až středně bujně rostoucí podnože.

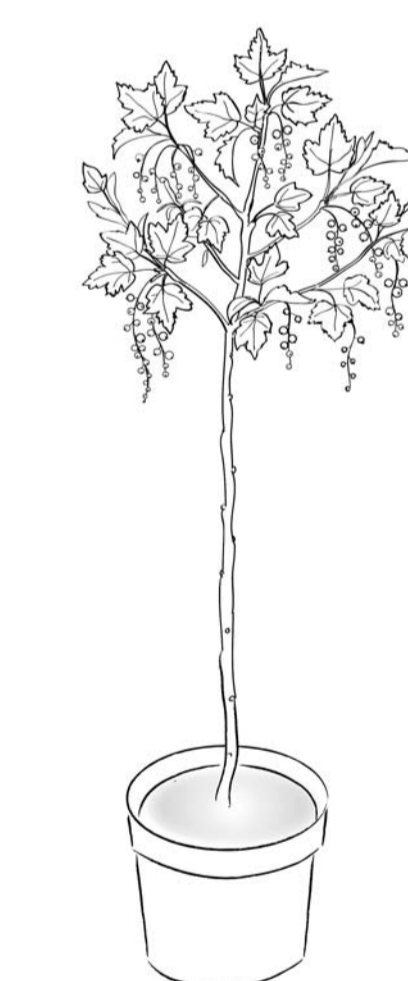
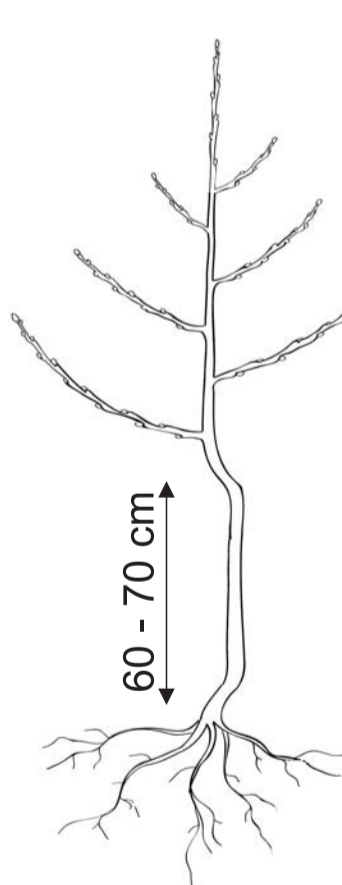
Výška stromu: 2,5 - 4 m.

Uplatnění: intenzivní pěstitelský tvar pro profesionální ovocnářství (vřetenovité tvary).

Péče: stromy vyžadují oporu a udržování bezplevelné záhlívkové mísy po celou dobu životnosti, velmi náročný řez, tvarování korun a hnojení, nutnost oplocení pozemku proti zvěři.

Životnost stromu: podle druhu a odrůdy 12 - 25 let.

Vstup do plodnosti: významnější plodnost již za 1 - 2 roky po výsadbě.

VÝPĚSTKY V KONTEJNERECH

Většina ovocných stromů se pěstuje jako prostokořená, ale v průběhu celého roku lze zakoupit i výpěstky v kontejnerech.

U klasických velkých ovocných stromů lze doporučit spíše nákup prostokořených sazenic na jaře či na podzim a kontejnerovanou sadbu využívat spíše jen doplňkově.

Výhodou prostokořených sazenic je dynamicky narostlá hmota s velkým růstovým potenciálem. Nevýhodou naopak sezónní omezení doby výsadby na podzim a jaro.

Výhodné je vysazovat kontejnerovanou sadbu drobného ovoce – maliník, ostružiník, kanadské borůvky, rybíz, angrešt a další méně rozšířené ovocné druhy.

U rybízu, angreštu, ale i např. jahodníku lze stejně dobře využít jak prostokořenné výpěstky, tak sadbu v kontejnerech v průběhu celého roku.

DOPORUČENÉ SPONY PRO VÝSADBU OVOCNÝCH DŘEVIN (m)

DRUH	PODNOŽE		PĚSTITELSKÝ TVAR a SPON		
			VK, PK	ČK	Z, V
Jabloň	bujně rostoucí	semenáč, A2, MM 111	8-12 x 10-12		
	středně bujně	MM 106, M7		3-4 x 5-6	2,5-3,5 x 4-5
	slabě rostoucí	M9, M26, J-TE-E, F, G, H			1,5-2,5 x 3-4
Ořešák		semenáč	10-12 x 12-16		

DRUH	PODNOŽE		PĚSTITELSKÝ TVAR a SPON		
			VK, PK	ČK	Z, V
Hrušeň, třešeň	bujně rostoucí	semenáč, MF12/1	10-12 x 12-15	6-8 x 8-10	4-6 x 6-8
	slabě rostoucí	kdouloň, GISELA, COLT, P-HL		4-6 x 6-8	2,5-3,5 x 4,5-6
Višeň, slivoň, meruňka, broskvoň	bujně rostoucí	semenáč, MYR., ZR, GF 677, MAH.	5-8 x 7-10	4-6 x 6-8	3-5 x 5-8
	slabě rostoucí	st. Julien (GF 655/2), Wangenheimova (Wavit, WAXWA)		3-5 x 5-8	2,5-4 x 5-6